

Ярослав Поліщук

Adam Mickiewicz University, Poznań

yarpol@amu.edu.pl

ORCID: 0000-0001-9081-7900

POZNAŃSKIE STUDIA SLAWISTYCZNE

NR 22 (2022)

DOI: 10.14746/pss.2022.22.21

Data przesłania tekstu do redakcji: 29.01.2022

Data przyjęcia tekstu do druku: 12.04.2022

Етика інтерпретації знакових текстів

Микола Ільницький, *Читаючи, перечитуючи. Літературознавчі статті, портрети, роздуми*, Тернопіль 2019, 320 с.

АБСТРАКТ: Polishchuk Yaroslav, *Etyka interpretacji znakovykh tekstiv* (Ethics of Interpretation of Symbolic Texts). "Poznańskie Studia Slawistyczne" 22. Poznań 2022. Wydawnictwo "Poznańskie Studia Polonistyczne," Adam Mickiewicz University, Poznań, pp. 407–419. ISSN 2084-3011.

The main subject of the review is Mykola Ilnytskyi's book *Reading and Re-reading...*, which is very important research on Ukrainian literature in contemporary humanities. The book includes four chapters in all of which fundamental interests of the researcher are described. Mykola Ilnytskyi reviews the classic texts of Taras Shevchenko, Ivan Franko (chapter 1), and the literature of the first part of the 20th century (chapter 2), as well as contemporary texts (chapters 3, 4). This book is not an extensive view of the history of literature of the 20th century. Its main peculiarity is the delivery of important fragments and episodes of literary history. The essays combine a liberal understanding of the subject and an unobtrusive interpretation of the texts, which reflects the unique ethical culture of the researcher. Mykola Ilnytskyi is clearly aware of the multiplicity of meanings offered by fiction, and therefore does not insist on his own right to the truth, but only offers well-founded and personally verified versions of literary plots.

KEYWORDS: Ukrainian literature; author; interpretation; history; poet

Перечитування знакових текстів — неодмінний складник професійного „занурення” в художній світ, яке, з одного боку, наближає нас до задуму автора, проте, з іншого боку, оприявнює постать вдумливого читача, що має органічну потребу засвоєння нових сенсів. Адже справжня література цікавить та інтригує тим, що заслуговує на уважне прочитання, в ході якого будуть відкриті різноманітні асоціації та образні нюанси. Світ літератури в цьому значенні постає як вічна загадка, ребус, химера, що приваблює й спокушає своєю незглибимістю. Власне кажучи, акт перечитування того, що вже відоме й традиційне в уявленнях загалу, виглядає як виклик, адже він виключає просте повторення загальників та стереотипів та, навпаки, спонукає до пошуку на грані незвіданого, ризикованого й неймовірного. І той, хто здатен, перечитуючи класичні тексти, знаходить в них новизну, свіжість, неповторність, безумовно, належить до касти обраних майстрів „гри в бісер”.

Автор рецензованого видання — загальноновизнаний фахівець у галузі інтерпретації текстів української літератури, уважний історик літератури та майстер літературної компаративістики. Нині він професор Львівського національного університету імені Івана Франка, а також академік Національної Академії Наук України. Науковий доробок Миколи Ільницького добре знаний і шанований у філологічному середовищі. Це праці з історії української літератури ХХ століття: їхня найбільш солідна репрезентація засвідчена ювілейним тритомним виданням цього автора (Ільницький, 2008–2009). Різноманітність та своєрідність літературознавчого підходу Миколи Ільницького засвідчують також його наступні книжки (Ільницький, 2014).

Осібнo варто виділити майстерність творення літературного портрета: учений відточує її на прикладі улюблених письменників, до творів яких має потребу час від часу повертатися. Такий акцент його досліджень відображають книжки про видатного новеліста з формації „Молода Муза” Михайла Яцкова та поета-модерніста Богдана-Ігоря Антонича (Ільницький, 2021; 2015). Влучною назвою для таких проєктів є „формула осягання”, що означає ретельне філологічне осмислення певного явища (в сенсі єдності тексту та контекстів), яке автор демонструє з неумемним ентузіазмом. До цього визначно-

го доробку слід додати й рецензоване видання. Нова праця професора Ільницького — це добротний компендіум наукових розвідок, написаних ув останні роки та з різних приводів, однак добре структурованих і укладених у цілком логічну монографічну концепцію.

У назві книжки актуалізовано потребу уважного осмислення літературного матеріалу. Оцінюючи концепцію читання в сучасній науковій парадигмі, Микола Ільницький преферує специфічно філологічне, себто професійно заглиблене, з увагою до кожної деталі, читання, що в сучасній науці асоціюється з поняттям *close reading* (з англ. — повільного, уважного, зосередженого читання). Саме такий спосіб сприйняття літератури виробила „нова критика”. Він був свого часу обґрунтований у видатних теоретичних працях у галузі літературознавства, що й подосі зберігають свою актуальність, як-от *Теорія літератури* Рене Веллека та Остіна Воррена (1949). З іншого боку, епоха постмодернізму привчила нас не тільки до уважного, а й до множинного, толерантного, делікатного читання, вона утвердила в науці те, що називають інтерпретаційним плюралізмом (Włodarczyk, 2014, 27–29). Адже літературознавець, що виступає інтерпретатором тексту, усвідомлює обмеженість свого суб’єктивного погляду на літературу, а також керується своєрідною етикою. А про слушність застосованого ним інтерпретаційного підходу можна говорити з певною дозою умовності (Wilson, 2012, 211). Лише сила аргументації, уміння переконувати читача, а також мистецтво персвазії засвідчують таку слушність.

Принцип інтерпретаційного плюралізму цілком відповідає змістові книжки Миколи Ільницького *Читаючи, перечитуючи...* Він проявлений на рівні авторського підходу до характеристики матеріалу, але також — на рівні загальної норми, що утверджується в українській гуманітаристиці останнього часу, тобто періоду визволення з-під влади цензури, що настав після 1991 року, та реального ідеологічного розмаїття. Плюралістична атмосфера сучасного літературознавства схиляє дослідника до підважування утертих істин, до елементів деконструкції, вона також апелює до відкритості світу й розуміння літератури зокрема. Адже, як стверджує польська дослідниця Анна Влодарчик, „w rzeczywistości istotą pluralistycznego dyskursu jest zmiana nastawienia wobec narastającego wrażenia

destabilizacji czy zaniku systemowości, w tym upadku hierarchii wartości” (Włodarczyk, 2014, 20).

Автор книжки цілком переконливо, з витонченою майстерністю демонструє техніку проникливого читання художніх текстів. У цьому є безумовний його успіх, як і добрий приклад провідного науковця в сучасному українському літературознавстві. Також ідея *перечитування* цілком логічно реалізована у змісті нової книжки професора Миколи Ільницького, причому в кількох аспектах. По-перше, йдеться про перечитування класичних текстів, передусім авторства Тараса Шевченка та Івана Франка: таке перечитування настійно потрібне, оскільки йдеться про національний літературний канон. По-друге, про нове прочитання призабутих творів ХХ століття, зокрема галицьких авторів, які з тих чи інших причин не були гідно оцінені та вписані до історії літератури. Сенс перечитування стосується також пізніших текстів, створених у радянський період. Сьогодні їх слід сприймати критично, тобто переосмислювати в умовах ХХІ століття, себто української Незалежності та постколоніальної ситуації в культурі. Таким чином, окреслено широке коло для перечитування й переосмислення.

Дослідницький підхід, засвідчений Миколою Ільницьким, добре корелює з сучасним поняттям літературного канону, яке актуалізує в українському контексті австралійський славіст Марко Павлишин. Маються на увазі передовсім дві ознаки ставлення до канону: 1) його динамічність, яка забезпечується новими й новими студіями; 2) ретельність ув його професійному осмисленні, що дозволяє поглиблювати рівень розуміння предмета. Адже канон не є застиглим набором імен і текстів, а — і це найважливіше — предметом постійної дискусії в літературознавчому дискурсі:

Канон, уявлений не як набір нерухомих святинь, а як стимул до повсякчасної мобілізації історичних набутків культури в осмисленні місця людини в соціальних і культурних оточеннях, котрі безперервно змінюються, потребує безустанного переосмислення, що, знову ж таки, мусить базуватися на повторному, дбайливому поверненні до букви канонічних текстів. Ці тексти спроможні діяти як стимули в культурній системі, коли до них раз

у раз повертаються з ексцентричним наміром. Приблизність у поведженні з ними, спрямована на підкорення їх заздалегідь заданим ідеологемам, заперечує їхню потенційну актуальність. Канонізовані тексти потребують, аби їх читали ретельно, з увагою до деталей (Павлишин, 2008, 12).

Композиційний уклад книжки Миколи Ільницького *Читаючи, перечитуючи...* творять чотири розділи. У першому з них, затитулованому *Студії*, автор торкається письменства класичного періоду, тобто XIX та початку XX століття. Тут логічно знаходять місце нариси про творчість Тараса Шевченка, Івана Франка, Михайла Грушевського. Микола Ільницький цілком переконливо застосовує метод „перечитування”, коли звертається до класичних текстів, у яких відкриває нові сенси, асоціації, співвіднесення. Другий розділ — *Портрети* — містить статті про літераторів молодшої генерації, які реалізували свої таланти в міжвоєнний період, як-от Павло Богацький (один із когорта „хатян”, що продовжував працювати на еміграції), Михайло Мухин, Дмитро Загул, Богдан-Ігор Антонич, Ярослав Цурковський та інші.

Два наступні розділи книжки присвячені сучасності в широкому значенні цього поняття: принаймні їхні персонажі знані авторові не тільки через тексти, а й через живе спілкування, як реальні особи. Так, у третьому розділі (*Сильвети*) автор розмислює над творчим доробком представників покоління 1960-х років (і молодших), на прикладі Миколи Петренка, Володимира Затуливітра, Ірини Калинець, Романа Кудлика, Василя Герасим'юка, Ірини Вовк. Тут оприявнюється не тільки майстерність читання й інтерпретації текстів, а й особисті симпатії та пріоритети, що пов'язані з розмовами, бесідами, дискусіями в літературно-товариському колі. Щодо цього розділу цілком слушно буде зауважити, що автор критично оцінює свій час, тобто пізньорадянський період (60–80-х років XX століття): це доба не тільки творчих осягнень, а й значних втрат або творчої стагнації та безруху. Подібну оцінку подибуємо, скажімо, в російського критика Станіслава Рассадіна, який твердить: серед письменників, що входили в літературу на рубежі 50–60-х років, мало тих, хто незмінно йшов по висхідній, проте переважають ті,

що зазнали кризи й знижували, бодай тимчасово, свій професійний рівень (Рассадин, 2006, 288).

Четвертий розділ (*Роздуми над книгою*) формують відгуки на факти поточного літпроцесу, конкретніше — наукові й мемуарні праці колег: Юрія Барабаша, Івана Дзюби, Ігоря Калинця, Михайла Шалати, Володимира Панченка. Тут, либонь, найбільшою мірою проявилася поміркована суб'єктивність авторових оцінок, адже йдеться про постаті літературознавців, яких Микола Ільницький добре знає (точніше сказати, знав, оскільки двох із них уже немає серед живих) особисто. Тому й оцінено не лише їхні творчі здобутки, до того ж, на тлі непростого часу, що значною мірою пояснює і успіхи, і труднощі шляху. Принагідно йдеться також про спільність інтересів та світоглядів, яка робить ці постаті близькими для критика. Водночас автор книжки добре діагностує слабкі місця сучасного українського літературознавства, адже праці видатних учених, які він аналізує, не можуть компенсувати істотних занедбань, що пов'язані з недавнім минулим.

Микола Ільницький пропонує по-новому осмислити українську літературу новітнього часу, „читаючи, перечитуючи” її. Це відображає конкретний підхід дослідника, що йде від аналізу до синтезу, від матеріалу до ідеї, від твору до узагальнення. У своєму дослідницькому пошуку він означає рух від самої фактури художніх текстів, біографій письменників та різних контекстуальних чинників до загальних висновків щодо розвитку літератури та її провідних тенденцій. Уважно перечитує твори української класики XIX–XX століть, спеціально зосереджує увагу на драматичному міжвоєнному періоді (20–30-х років XX століття), а також залюбки вдається до екскурсів у сучасну літературу, яку не тільки добре знає та любить, а й сам — як поет, перекладач, критик — безпосередньо творить. І, безумовно, цитує багато поетичних рядків, таким чином віддаючи голос безпосереднім героям своїх нарисів — від Шевченка до Герасим'юка й Неборака.

Оповідючи про літературні справи, Микола Ільницький тримається розважливого, спокійного й зосередженого тону, здавна йому притаманного — як в усних виступах, розмовах і дискусіях, та і в публікованих працях. Ця ознака його письма вже добре відома тим,

хто знайомий із попереднім доробком літературознавця: чи то про блискучого новеліста з когорти „Молодої Музи” Михайла Яцкова, чи то галицьку літературу міжвоєнного двадцятиліття, яка виявилася „драмою без катарсису” (Ільницький, 2003), чи то про плеяду сучасників, переважно таки ровесників у літературному світі. Уміння тримати такий тон — одна з найхарактерніших ознак індивідуального стилю цього літературознавця, також це ознака притаманної йому етики дослідника. Нова книжка тільки увиразнює її постать.

Інша прикметна риса, цілком виразно проявлена у книжці *Читаючи, перечитуючи...*, стосується докладності оповіді, ретельності дослідницького інтересу, уваги до деталей, не відомих широкому загалові й захованих у архівних фондах чи усних спогадах причетних осіб. На перший погляд, такі деталі можуть видаватися цілком несуттєвими, а їхнє вибирування тільки розпорошує читацьку концентрацію на важливому. Однак нерідко трапляється, що саме крізь призму окремої деталі вдається знайти ключ до переконливої та евристичної інтерпретації цілого твору. Так само важливо буває вказати на властиві літературні та культурні контексти, поза якими розуміння твору було би убогим та неповним, або ж зайнятися розгадуванням таємниць біографії письменника, що безпосередньо чи опосередковано вплинули на творчість. Автор книжки — досвідчений „мисливець” за книжково-журнальними раритетами: він докладно простудіював старі українські часописи й окремі видання, як-от журнали „Світ”, „Українська хата”, „Нова Україна”, „Дзвони”, книжкову серію „Молода муза” тощо. Зайве наголошувати, що ці видання малодоступні, їх непросто розшукати, а робота з такими джерелами потребує вникливої уваги дослідника, бо пов’язана зі з’ясуванням багатьох деталей, які — за давністю часу — вже або цілком незрозумілі, або нічого не промовляють без окреслення історичних контекстів. Як видно, Микола Ільницький також немало часу провів у архівних сховищах, відстежуючи кожную з описаних у книжці історій із майже детективістською чіпкістю.

Переконливість, із якою Микола Ільницький доводить свої твердження, свідчить передовсім про його ґрунтовну підготовку до кожної з тем, висвітлених у книжці. Важливо ж бачити не просто сукупність — від значущих фактів до найменших дрібниць, а розуміти

їхній взаємний зв'язок, вибудовувати ієрархічні ряди, виділяючи істотне на тлі менш важливого. І звісно, вміти сприймати літературні факти в ширшому ареалі суспільно-культурної ситуації свого часу. Усі ці вміння органічно притаманні Миколі Ільницькому. Він роздумує про літературу цілком кваліфіковано, ув'язуючи в символічні ланцюжки розрізнені деталі та будуючи з них переконливу оповідь. При цьому автор не впадає у штучний академізм, не зловживає науковою термінологією, вміє про складне говорити просто, доступно й переконливо водночас.

За нарисами книжки *Читаючи, перечитуючи...* можна судити про блискучу ерудованість Миколи Ільницького, що проявляється і в досконалому знанні різноманітних джерел, і — таке трапляється нечасто — в особистій заангажованості автора у предмет студії. Зокрема це стосується своєрідних портретів сучасників, подаючи які, автор сміливо спирається не лише на друковані джерела, а й на особисті враження, винесені зі спілкування з письменниками. Це надає його оповіді не тільки переконливості, а й особливого шарму. Адже дослідникові довелося поспілкуватися і з галицькими літераторами старшого покоління (як-от, колишній авангардист Ярослав Цурковський, якого своєрідно реабілітовано у книжці) і з діячами повоєнного, вже радянського літературного процесу у Львові, і — найбільшою мірою — з ровесниками, письменниками-шістдесятниками, з якими єднає не тільки світоглядна солідарність, а й спільність багатьох творчих планів та реалізованих справ. Як відомо, саме у творчості шістдесятників відбувся естетичний перелом, коли замість поетики соцреалізму було запропоновано свіжу й оригінальну метафору (Корнієнко, 1998, 229), яка, зрештою, стала засновком нової літературної моделі.

Представлена у книжці тематика є різна: статті, що переважно були публіковані в українських та закордонних періодичних (або неперіодичних) виданнях, автор уклав під однією обкладинкою, групуючи їх в окремі тематичні блоки, що корелюють зі змістом розділів. Очевидно, зміст праці далекий від підручкової обов'язковості: він репрезентує історію української літератури ХХ століття несистемно й вибірково, концентруючи увагу на певних проблемах та аспектах, які, на думку автора, є істотними й актуальними. Як

заявлено в передмові, наявні у книжці нариси „становлять собою різні фрагменти літературного розвитку, охоплюють теми, які недостатньо досліджені, і, на думку автора, потребують нового прочитання” (Ільницький, 2019, 4). Зрозуміло, в цьому авторському проєкті не забракло класиків: цінні статті присвячено творчості Тараса Шевченка й Івана Франка. Автор вишукує нові аспекти щодо оцінки творчості видатних письменників минулого, уміє знайти цікавий ракурс, крізь призму якого можна подивитись на видатну історичну постать у новому світлі. Це, скажімо, психоаналітична інтерпретація Шевченка, історія поеми-фальшивки, приписуваної Франкові, чи Каменярів досвід адаптації європейської фабули про шахрайку-вагата лиса у відомій казці *Лис Микита*.

Проте більша розкутість та свобода думки відчувається в тих картинах, які присвячені сучасникам Миколи Ільницького, зокрема в розділі *Сильвети*. Як водиться, оцінки їхнього літературного доробку тут поєднуються з особистими емоційними враженнями, зі спогадами товариських бесід та дискусій довкола тем творчості, культури чи просто особистого побуту. Це той випадок, коли перо дослідника поєднується з пером самовидця, а об’єктивний науковий стиль збагачується коштом емоційно забарвлених споминів та вражень, вряди-годи вкраплюваних ув оповідь. У такому тоні йдеться про Володимира Затулівітра, Миколу Петренка, Романа Кудлика, Ірину Калинець та інших.

У новій книжці Микола Ільницький залишається вірним своїм творчим пріоритетам. Один із них — захоплення поезією, а також пов’язане з ним уміння витончено інтерпретувати художні світи українських поетів — від Тараса Шевченка й Івана Франка до Богдана-Ігоря Антонича та Василя Герасим’юка. Авторова майстерність проявляється не лише в уважному вчитуванні у відомі й мало-відомі тексти, але й у вмінні сформулювати певні вузлові моменти, важливі мотиви, наголосити на непересічних образах, що вирізняють певний твір на тлі інших. Так, говорячи про оригінальну лірику Володимира Затулівітра, одного з незаслужено призабутих українських поетів, якому довелося жити в умовах брежнєвського застою й утисків культурного українства, проникливо аналізує його творчу еволюцію, причому не соромиться визнавати власну

розгубленість щодо інтерпретації окремих мотивів. І найважливіше, Микола Ільницький прагне в конкретному розгляді загальне, сформулювати ту провідну метафору, яка виявляє саму сутність таланту поета. Він пише:

Метафора набуває у поета глобальної всеосяжності, але ця всеосяжність знову-таки тримається на «тоненькій кладці» «од правди слів до правди серця». У поета виникає почуття сумніву: «Боже, мабуть, нам серця на велику дані шкоду». Ця дилема розростається в глибину, хоч заснована на найбуденніших, найзвичніших опорах. У поета багато йде від опору узаконеному, яке на перевірку душею виявляється несправжнім, фальшивим, що веде до самопокути (Ільницький, 2019, 226).

Добре, що після кожної статті зазначено першодрук відповідної публікації. Шкода, що в кінці книжки не додано покажчик назв та імен: він дуже знадобився б зацікавленим читачам, які шукатимуть у дослідженні (досить великому за об'ємом, тобто понад 300 сторінок, до того ж, різнорідному за тематикою) конкретної інформації, деталей про життя й творчість вибраних авторів. А взагалі тернопільському видавництву „Богдан” слід віддати належне щодо ретельної підготовки цієї книжки до друку: вона старанно відредагована та вчитана (згідно з нормами нового українського правопису, тоді щойно впровадженого в життя).

Рефлексії й оцінки, зібрані у книжці *Читаючи, перечитуючи...*, засвідчують зрілість сучасного українського літературознавства в статті Миколи Ільницького. Автор блискуче обізнаний у літературній історії (не тільки українській). Він володіє вмінням осягати поглядом дослідника „вершини і низини” української культури ХХ століття, добре представляти та вписувати окремі явища в загальну панораму історично-культурного розвитку. Усе це вдало поєднується зі суб'єктивними оцінками, спокійними й виваженими.

У книжці Миколи Ільницького знайшов належне відображення також польський контекст. Так, автор згадує про успішну кар'єру в польському інтелектуальному середовищі міжвоєнного двадцятиліття українця Степана Балея (Stefana Baleya), відомого психолога

й філософа, професора й академіка РАН, автора праць про психологію творчості романтиків Тараса Шевченка та Юліуша Словацького, також пише про практичного психолога Ярослава Цурковського, який працював у польських освітніх закладах. Він зауважує польські впливи у творчості багатьох галицьких письменників першої половини ХХ століття, що є цілком природним свідченням культурного трансферу тих часів.

Можна також чітко ідентифікувати галицьку „закоріненість” автора рецензованої праці. Вона спонукає з особливою увагою та скрупульозністю досліджувати літературний процес Галичини й Західної України, з акцентами на самобутності цього регіону, його національно-культурної традиції та специфічної європейськості. В уявленні Миколи Ільницького галицьке письменство ХХ століття становить органічну частину всієї української літератури, причому в двох значеннях: по-перше, через репрезентативність, оскільки втілює найважливіші стилі й течії свого часу, а по-друге, через колоритність, позаяк письмо галицьких авторів цікаве, характерне, особливе, воно цілком достойно відображає суспільні й культурні процеси нашої епохи.

Читачеві запропоновано важливі фрагменти та причинки до літературної історії, однак нариси книжки злютовує авторський погляд на речі, ліберальне розуміння й ненав’язлива інтерпретація текстів, що віддзеркалює своєрідну етичну культуру дослідника. Микола Ільницький цілком сучасний у тому, що, уникаючи утертих схем та стереотипів, водночас прагне творити об’єктивне літературознавство, оперте на добротне знання фактажу та контекстів. Ба більше, зміст книжки *Читаючи, перечитуючи...* переконує в тому, що Микола Ільницький цілком ясно усвідомлює множинність сенсів, які пропонує художня література, а відтак — не наполягає на власному праві на істину, лише пропонує обґрунтовані й особисто вивірені версії літературних сюжетів. Така відкритість його оповіді не може не імпонувати. Адже автор постає перед читачем не лише як вдумливий дослідник літератури, а й як досвідчений співрозмовник, що вміє заінтригувати предметом оповіді, захотити до власних суджень та роздумів. Тому хочеться довіряти його спонуканням до перечитування української літератури.

Література

- Льницький, М. (2003). *Драма без катарсису. Сторінки літературного життя Львова другої половини ХХ століття*. У 2 кн. Львів.
- Льницький, М. (2008–2009). *На перехрестях віку*. У 3 кн. Київ: ВЦ „Києво-Могилянська академія”.
- Льницький, М. (2019). *Читаючи, перечитуючи... Літературознавчі статті, портрети, роздуми*. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан.
- Льницький, М. (2014). *Знаки доби і грані таланту*. Київ: Кліо.
- Льницький, М. (2021). *Формули осягання Яцкова*. Львів: ЛА „Піраміда”.
- Льницький, М. (2015). *Формула осягання Антонича*. Київ: Смолоскип.
- Павлишин, М. (2008). *Ольга Кобилянська: прочитання*. Харків: Акта.
- Рассадин, С. (2006). *Советская литература. Побеждённые победители. Почти учебник*. Санкт-Петербург: Инапресс–Новая Газета.
- [І́'ніч'кij, М. (2003). *Drama bez katarsisu. Storinki literaturnogo žittâ L'vova drugoi polovini ХХ stolittâ*. У 2 кн. L'viv.
- І́'ніч'кij, М. (2008–2009). *Na perehrestâh viku*. У 3 кн. Київ: vc „Kiêvo-Mogilâns'ka akademiâ”.
- І́'ніч'кij, М. (2019). *Čitaiči, perečituiči... Literaturoznavči statți, portreti, rozdumi*. Ternopil': Navčal'na kniga–Bogdan.
- І́'ніч'кij, М. (2014). *Znaki dobi i grani talantu*. Київ: Кліо.
- І́'ніч'кij, М. (2021). *Formuli osâgannâ Āckova*. L'viv: LA „Piramida”.
- І́'ніч'кij, М. (2015). *Formula osâgannâ Antoniča*. Київ: Smoloskip.
- Pavlišin, M. (2008). *Ol'ga Kobilâns'ka: pročitannâ*. Harkiv: Akta.
- Rassadin, S. (2006). *Sovetskaâ literatura. Pobeždënnnye pobediteli. Počti učebnik*. Sankt-Peterburg: Inapress–Novaâ Gazeta].
- Korniejenko, A. (1998). *Ukraiński modernizm*. Kraków: Universitas.
- Wilson, D. (2012). *Relewancja a interpretacja tekstów literackich*, „Przestrzenie Teorii” nr 18, s. 203–219. <https://doi.org/10.14746/pt.2012.18.11>
- Włodarczyk, A. (2014). *Etyka interpretacji tekstu literackiego. Postmodernizm. Humanizm. Dydaktyka*, Kraków: Universitas.

- **YAROSLAV POLISHCHUK**—professor at the Department of Ukrainian Studies of the Russian and Ukrainian Philology Institute, Adam Mickiewicz University in Poznań. His research interests include the history of literature of the 19th and 20th centuries, Ukrainian contemporary literature and culture and comparative studies. The author of more than two hundred scientific articles and monographs such as *Міфологічний горизонт українського модернізму* (Mythological Horizon of Ukrainian Modernism), 1998, 2002; *Література як геокультурний проект* (Literature as a Geo-cultural Project), 2008; *Пейзажі людини* (Landscapes of Man), 2013; *Реактивність літератури* (The

Reactivity of Literature), 2016; *Гібридна топографія* (A Hybrid Topography), 2018 etc. Professor Polishchuk has also written books of essays *Із дискурсів і дискусій* (From the Discourses and Discussions), 2008 and literary critics—*РЕвізії пам'яті* (The REvisions of Memory), 2011. One of his books—*Українське розстає* (Ukrainian Crossroads), 2015—was also published in Poland.

